

Manažérske zhrnutie
Pracovná skupina č. 1 PRIESTOR PRE KULTÚRU V MÉDIÁCH pri poskytovaní služby verejnosti a ochrana verejnosti pred šírením dezinformácií¹

Podskupina 1A Boj proti dezinformáciám

Vypracoval/a: Viktória Knappová

Dátum: 2. 10. 2023

Cieľ pracovnej skupiny:

1. V spolupráci s RTVS hľadať potenciálne nástroje na boj s dezinformáciami, hoaxmi, prejavmi nenávisti a násilia pri poskytovaní služieb verejnosti
2. Príprava a vyhlásenie dotačnej výzvy MK SR na podporu a rozvoj mediálnej výchovy vrátane boja proti dezinformáciám

Zasadnutia pracovnej skupiny: 14. 7. 2023 (online stretnutie) a 23. 8. 2023 (online stretnutie)

Gestor/ka pracovnej skupiny: Matúš Bieščad - ŠT (komunikačný), Ivana Maláková – GR SMAAP (vecný),

Koordinátor/ka: Zuzana Kaliská - OMPA, Viktória Knappová - OMPA

Členovia pracovnej skupiny (externí): Rudolf Leška, Martin Dorociak, Peter Jančárik, Zuzana Panczová, Miroslava Sawiris, Anna Sámelová, Viktória Norisová, Timea Červeňová, Iveta Kubková, Katarína Drevená,

Členovia pracovnej skupiny (interní): Matúš Bieščad, Ivana Maláková, Viktória Knappová, Zuzana Kaliská, Oľga Davalová,

Plánované výstupy:

1. Vyhlásenie dotačnej výzvy MK SR na podporu a rozvoj mediálnej výchovy vrátane boja proti dezinformáciám
2. Hľadanie potenciálnych nástrojov na boj s dezinformáciami, hoaxmi, prejavmi nenávisti a násilia pri poskytovaní služieb verejnosti. Klásť dôraz na ochranu verejnosti a maloletých pred šírením dezinformácií, hoaxov a prejavmi nenávisti či násilia.

Problém ktorý PS rieši: Pracovná skupina analyzovala existujúce a hľadala potenciálne nástroje na boj s dezinformáciami, hoaxmi, prejavmi nenávisti a násilia pri poskytovaní služieb verejnosti. Súčasťou aktivít jej interných členov bola aj príprava a spustenie dotačnej výzvy MK SR zameranej na podporu a rozvoj mediálnej výchovy vrátane boja proti dezinformáciám.

¹ Poznámka k výstupu: Texty neprešli jazykovou úpravou. Do skupín boli pozvaní viacerí interní a externí zástupcovia, na základe princípu vyvážených strán - aj za zriadenú, aj nezriadenú kultúru. Uvádzame explicitne len osoby, ktoré sa zúčastnili aspoň 1 stretnutia.

Výstup 1: Vyhlásenie dotačnej výzvy MK SR – Program 5 Podpora a rozvoj mediálnej výchovy a boj proti dezinformáciám

- **Čo to je:** dotačná výzva MK SR na rok 2023
- **Čo to umožňuje:** Podpora je zameraná predovšetkým na zlepšenie schopnosti kriticky posudzovať a ďalej interpretovať mediálne šírené obsahy, selektívne využívať mediálne výstupy pre pozitívne formovanie osobnostného a profesijného rastu, vývoj a rozvoj mediálnej gramotnosti, vydávanie tematických publikácií, organizovanie cielených kampaní zameraných na mediálnu gramotnosť a zvýšenie povedomia o vplyve dezinformácií či vytváranie samoregulačných nástrojov na určených na vyhľadávanie, monitorovanie a odstraňovanie dezinformácií. Prioritou programu je podpora aktivít cielených na účinné odhaľovanie a eliminovanie šírených dezinformácií, vrátane posilňovania šírenia overených a objektívnych informácií, a to s dôrazom na najmenej rozvinuté okresy. Disponibilný objem finančných prostriedkov na danú výzvu je 300 000 €, pričom výška dotácie na jeden projekt je od 1 000 € do 30 000 €.

Výzva bola otvorená do 12. septembra 2023. Aktuálne prebieha posudzovanie úplnosti doručených žiadostí. Následne bude úplné žiadosti hodnotiť komisia, ktorá ich posúdi z odborného hľadiska v súlade s kritériami uvedenými vo výzve na predkladanie žiadostí, z hľadiska efektívnosti využitia dotácie, ako aj z hľadiska opodstatnenosti a primeranosti požadovaných finančných prostriedkov v súlade so spôsobom hodnotenia žiadostí ustanoveným ministerstvom. O návrhoch na poskytnutie dotácie jednotlivých projektov rozhodne minister kultúry. Predpokladá sa, že k rozhodnutiu o poskytnutí, resp. neposkytnutí dotácií dôjde najneskôr do 10. novembra 2023.

- **Spracované materiály:** informačné materiály k dotačnej výzve sú zverejnené na webovom sídle MK SR <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/dotacie-mk-sr/dotacny-system-ministerstva-kultury-slovenskej-republiky-na-rok-2023/program-5-podpora-a-rozvoj-mediálnej-vychovy-a-boj-proti-dezinformaciam-na-rok-2023/>
- **Podporné dokumenty:** /
- **Kontakt na spracovateľa:** Zuzana Kaliská, OMPA / kl. 235
- **Čo zostalo neprediskutované:** /
- **Ako sa dá nadviazať:** Počet a kvalita projektov budú ukázkou toho, akými rôznymi spôsobmi spoločnosť participuje na boji proti dezinformáciám a zlepšení úrovne mediálnej gramotnosti. Ambíciou MK SR by malo byť pokračovanie v poskytovaní dotácií v predmetnej oblasti aj v nasledujúcich rokoch.

Výstup 2: Závery pracovnej skupiny zameranej na boj proti dezinformáciám

- **Čo to je:** Informatívny materiál
- **Čo to umožňuje:** Stretnutia pracovnej skupiny umožnili členom diskutovať spoločne o témach ako účinne bojovať proti dezinformáciám, analyzovali možnosti zvyšovania mediálnej gramotnosti a posudzovali možnosti zlepšenia nezávislosti médií. Závery pracovnej skupiny ukazujú, že v súčasnosti síce už existuje niekoľko účinných nástrojov a mechanizmov na boj proti šíreniu dezinformácií, hoaxov a nenávisťných prejavov, avšak do budúcnosti je potrebné vysporiadať sa s nedostatkami najmä v oblasti legislatívy, finančných zdrojov, vzdelávania či koordinačných aktivít.

Pozitívne boli hodnotené aktivity Rady pre mediálne služby s európskym presahom a tiež jej nová kompetencia, ktorou je iniciovanie a vykonávanie výskumnej a analytickej činnosti v mediálnej oblasti na účel monitorovania a hodnotenia stavu mediálneho prostredia, vrátane šírenia dezinformácií. Prínosom v oblasti boja proti dezinformáciám je aj existencia platformy Mediálna gramotnosť+, ktorej cieľom je mapovať dianie v oblasti mediálnej výchovy, zdieľať informácie, vytvoriť konštruktívne prostredie, byť spoločným hlasom v presadzovaní potrebných krokov na posilnenie mediálnej výchovy a tým prispieť k rozvoju a zvýšeniu úrovne mediálnej gramotnosti.

Rovnako tak RTVS uskutočňuje aktivity smerujúce k eliminovaniu šírenia dezinformácií a posilneniu dôveryhodnosti poskytovaných spravodajských obsahov. Konkrétne ide o nové informačné televízne a rozhlasové programy približujúce výskyt dezinformácií v mediálnom prostredí a ich dôsledky na spoločnosť.

MK SR oblasť boja proti dezinformáciám zahrnulo medzi hlavné opatrenia Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu do roku 2023, presadzuje prijímanie významných európskych aktov na zlepšenie postavenia novinárov a nezávislosti médií, ktoré prispejú k eliminovaniu šírenia dezinformácií (EMFA, SLAPP, implementácia DSA a pod.). Okrem toho sa MK SR plánuje naďalej podieľať na medzirezortnej spolupráci v oblasti hybridných hrozieb a šírenia dezinformácií.

- **Spracované materiály:** Prezentácia MK SR, Prezentácia Rady pre mediálne služby, Informatívny podklad RTVS
- **Podporné dokumenty:** webové sídlo Rady pre mediálne služby <https://rpms.sk/dezinformacie>, Stratégia kultúry a kreatívneho priemyslu do roku 2030, Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie v Slovenskej republike, Akčný plán koordinácie boja proti hybridným hrozbám 2022-2024,
- **Kontakt na spracovateľa:** MKSR - Ivana Maláková, GR SMAAP / kl. 233, RpMS - viktoria.norisova@rpms.sk, timea.cervenova@rpms.sk, RTVS - tatiana.martinkovicova@rtvs.sk
- **Čo zostalo neprediskutované:** Realizovateľnosť jednotlivých opatrení zo strany RTVS
- **Ako sa dá nadviazať:** Strategickú komunikáciu, ako jeden z hlavných nástrojov boja proti šíreniu dezinformácií, v súčasnosti koordinuje primárne Úrad vlády Slovenskej republiky a jej súčasťou sú prevažne inštitúcie s existujúcimi kapacitami pre strategickú komunikáciu a hybridné hrozby. Snahou MK SR by malo byť v rámci svojej vecnej kompetencie naďalej participovať na medzirezortných krokoch smerujúcich k eliminovaniu šírenia dezinformácií a hoaxov a ochrane spoločnosti pred nenávisťnými a diskriminačnými prejavmi. Úlohou MK SR bude naďalej vytvárať legislatívne podmienky na zefektívnenie boja s dezinformáciami, hoaxmi a nenávisťnými prejavmi. MK SR sa tiež zaviazalo k plneniu viacerých opatrení smerujúcich k zabezpečeniu slobody médií a ochrany novinárov na roky 2024-2026.